

DE FONETISCHE METHODE TER BEPALING VAN DE BEETHOOGTE

G. K. VAN DONGEN

De bepaling van de verticale relatie of beethoogte voor totale prothesen is, met de woorden van VAN DER VEN, „het meest tijdrovende deel van de gehele behandeling”. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat naar wegen wordt gezocht om deze bepaling van de beethoogte sneller te kunnen verrichten. Het aantal methoden dat wordt aangegeven is dan ook legio. Zij hebben echter alle het bezwaar dat ze niet exact genoeg zijn, met uitzondering van de methode waarbij de beethoogte vóór de totale extractie is vastgelegd met behulp van tatoeeringen. Deze methode heeft echter het bezwaar dat er geen standaardisatie van de afstand tussen de merkpunten bestaat, zodat zij slechts toepassing kan vinden in die gevallen, waarbij de patiënt in zijn verdere leven nooit meer van tandarts zal veranderen; een toestand, die, gezien de wijze waarop ons volk – en ook de tandartsenstand – migreert, wel een utopie mag worden genoemd.

Dat de aangegeven methoden ter bepaling van de beethoogte alle het bezwaar hebben niet exact genoeg te zijn, is in dit geval niet zo heel erg, omdat door combinatie van een aantal methoden toch een resultaat kan worden bereikt, dat niet al te veel van het ideaal is verwijderd. Het bezwaar van de tijdrovendheid van de bepaling van de beethoogte is daarmee echter niet opgeheven, integendeel.

De laatste tijd is weer de nadruk gelegd op een methode, die niet alleen in korte tijd tot het gewenste resultaat zou leiden, maar die ook de pretentie heeft de enig-exacte werkwijze te zijn ter bepaling van de juiste beethoogte. Het is de fonetische methode, die door SILVERMAN in de Verenigde Staten wordt gepropageerd, en die nu dank zij een Duitse vertaling ook in Europa is geïntroduceerd.

Nu is er tegen een toepassing van een fonetische methode in dit verband geen enkel bezwaar, mits deze is aangepast aan de spraak van de patiënt. Een universele fonetische methode ter exacte bepaling van de beethoogte is echter iets, dat bijzonder veel lijkt op de kwadratuur van de cirkel.

Wij mogen aannemen dat de fonetische articulatie-basis een gegeven is, dat gedurende het gehele leven vrijwel constant blijft (JESPERSEN, 1913), en dat deze dan ook aansprakelijk kan worden gesteld voor het ontstaan van „accenten” bij de uitspraak van vreemde talen. Sinds de onderzoekingen van BOAS mag ook worden aangenomen, dat de fonetische articulatie-basis van een bepaalde taal van invloed is op de groei van de schedel.

ZWAARDEMAKER en EYKMAN (1928) merkten reeds op: „De Nederlander beweegt de onderkaak bij het spreken gewoonlijk zeer traag, alsof zij slap naar beneden hing. Hij moet b.v. bij het Engelsch spreken haar een klein weinig naar voren brengen, waardoor zij vanzelf iets strakker staat en krachtiger beweegt”. Deze uitspraak is echter als iets te algemeen gesteld te beschouwen. VAN GINNEKEN (1943) immers kwam tot de conclusie: „dat onze moderne Europeesche talen allemaal met minstens drie of vier geheel verschillende articulatiebases gesproken worden; en dat wij aan die articulatiebasis weinig of niets kunnen veranderen, omdat zij op de aangeboren vormen onzer articulatie-organen berust”. Dat tot deze articulatie-organen ook de onderkaak behoort is wel duidelijk.

SILVERMAN, en in zijn voetspoor DRUM, leggen veel nadruk op de rol die de s-klanken in de fonatie spelen. Nu is bij het voortbrengen van s-klanken geen sprake van centrale relatie van de onderkaak ten opzichte van de bovenkaak. Dit blijkt uit de uitspraak van GUTZMANN Jr. (1909), een van de weinigen, die een analyse van de bewegingen van de onderkaak tijdens het spreken geeft: „Geht der Unterkiefer nach vorn, so kann man dessen sicher sein, dass ein „s” gesprochen wurde”.

Waar nu de fonetische articulatie-basis van taal tot taal verschillend is – terwijl binnen het gebied van een taal ook nog verschillen in de fonetische articulatie-basis voorkomen – is het vrijwel uitgesloten een methode te ontwerpen, die op basis van fonetische gegevens een exacte bepaling van de verticale relatie of beethoogte mogelijk zou maken.

De fonetische methode, zoals die door SILVERMAN wordt gepropageerd, is hiermee teruggebracht tot een van die werkwijzen, welke in samenwerking met andere methoden ter bepaling van de beethoogte van nut kunnen zijn ter bereiking van een optimaal resultaat.

Literatuur:

- BOAS, geciteerd naar KRANZ, P. P. o.c. en KAISER, L. o.c.
DONGEN, G. K. VAN (1962): The tracings from röntgenphotographs by L. P. H. Eykman in E. Krusinga: A handbook of present-day English. English Studies, vol. XLIII, 2.
GINNEKEN, J. VAN (1943): De studie der Nederlandsche streektaalen. U. M. Elsevier.
GUTZMANN Jr, H. (1909): Physiologie der Stimme und Sprache.
JESPERSEN, O. (1913): Lehrbuch der Phonetik.
KAISER, L. (1950): Phonetiek. Servire.
KRANZ, P. P. (1949): Klinische Zahnheilkunde und ihre Grenzgebiete, 4. Aufl., Hanser.
SILVERMAN, M. M. (1964): Okklusion in der Prothetik und im natürlichen Gebiss, übers. W. Drum, Quintessenz, Berlin.
VEN, J. G. VAN DER (1954): Totale prothese, Tholen.
ZWAARDEMAKER en EYKMAN (1928): Leerboek der phonetiek.

Mr. P. D. Kleijlaan 1,
Nieuwerkerk a.d. IJssel.